

Karaktärisering och kulturhistorisk värdering

Furuby kyrka

Furuby socken i Växjö kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Thomas Lissing
2006

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av Växjö kyrkliga samfällighet genomfört en karaktärisering och kulturhistorisk värdering av Furuby kyrka under sommaren 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karaktäriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur, däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Furuby kyrka

Kortfattad historik

Furuby socken har gamla anor och nämns första gången skriftligen år 1322 som ”Furiby”. Den äldre kyrkan var en träkyrka med separat klockstapel. Vid 1800-talets slut bedömdes den för trång för församlingen och i för dåligt skick för att byggas till.

Tanken på en ny kyrka väcktes 1860 då en tomt skänktes till kyrkan. Ritningar presenterades 1871 av arkitekten Emil Langlet. De påminner i stort om den nuvarande kyrkan, men församlingen gillade inte de omfattande tegelorningarna. 1876 erhöles kungligt brev om byggandet och 1885 fanns nya omarbetade ritningar av arkitekt Holmgren. Dessa ligger mycket nära slutresultatet, men med den skillnaden att kyrkan var tänkt att utföras i huggen natursten utan puts. Detta tyckte dock församlingen skulle bli för dyrt.

Den 12 juli 1888 avsynades den färdiga kyrkan och den 22 juli invigdes den. 1891 såldes den gamla kyrkan och dess klockstapel på auktion. Det bemålade innertaket bevarades och deponerades senare på Smålands museum.

Exteriör

Furuby kyrka ligger vid vägkorsningen mitt i byn, på en gräsbevuxen tomt med åker och odlingsmark runt om, i en ungefärlig nord- sydlig riktning. Exteriören är så gott som oförändrad och ger ett fint helhetsintryck med sin välbevarade nygotiska stil.

Kyrkan är uppförd av huggen sten som spritputsats och med sockel i släthuggen granit. Gesimser och omfattningar kring fönster och portar är slätputsade. Huskroppen består av ett rektangulärt långhus med en halvrund korabsid i söder och torn i norr. Tornet ansluter till långskeppet med två kvartsrunda utbyggnader som fungerar som trapphus.

Tornet är högt med spetsigt tak. De åtta tornluckorna sitter i dubbla rundbågar och är klädda med liggande svartmålad panel. Mot norr finns under dessa ett cirkelrunt fönster med spröjs i kronbladsform. På väst- och östsidan sitter på bottenvåningen ett smalt rektangulärt fönster. Tornutbyggnaderna har vardera tre fönster i den övre delen, alla smala och i rundbågeform. Fyra trappsteg i släthuggen granit leder upp till porten av blågrå stående panel, som är kyrkans huvudentré på tornets norrsida. Den omfattas av ett rundbågevalv med dubbla kolonner med dekorerade kapitäl. På trappan står svarta järnräcken. Ovanför porten finns ett halvcirkelformat fält med en trepassdekoration samt symbolerna för alfa och omega som reliefer i slätputs. Ovanför denna sitter en minnestavla av mörkt grå sten med förgyllda bokstäver. Texten lyder: FURUBY KYRKA BYGGD UNDER OSCAR II:s REGERING ÅR 1887.

Tornet har en slätputsad profilerad gesims med kraftiga taktassar. Takfotens kvadratiske bas övergår i ett spetsigt och åttakantigt tak. Fyra spetsiga blindkupor rymmer urtavlor i svart och guld, samt kröns av hjulkors i kopparplåt. Tornspiran kröns av ett sirligt dekorerat hjulkors som omges av fyra liljeblad.

Långhuset är rektangulärt med spritputsad fasad och släta profilerade gesimser, vilka på gavlarna bildar tympanon. Åt öster finns på långsidan fem höga fönster i rundbågevalv. Mot väster fyra stycken kring den utbyggda sidoentrén med spetsigt sadeltak mitt på långsidan. Entrén har på sidorna två små rektangulära fönster och över porten ett runt fönster med spröjs i trepassform. Dörren av stående brunmålad panel omfattas av ett rundvalv och det

halvcirkelformade fältet i valvet har en fyrpassdekoration i slätputs. Över de fyra trappstegen i släthuggen granit står en träram som delvis målats i vitt. Sidoentréns tak kröns av ett hjulkors av koppar på nocken och slätputsade murkrön vid gavelns takfot. På långhusets södra vägg finns två enklare portar i markplan, en på var sida om absiden. De är båda igenmurade och består endast av en grund nisch. Där förvaras i den ena skiffer till taket och i den andra järnkors från kyrkogården.

På samma gavel sitter vid nocken en takryttare i kopparplåt.

Absiden är halvrund med fem höga och smala fönster i rundbågeform. På den östra sidan finns en gjuten trappa ner till källaren och mot sydost och sydväst två mindre källarfönster i sockeln.

Tornets, absidens och sidoentréns tak är alla täckta med kopparplåt. Hängrännor och stuprör är också av koppar. Långhusets tak är däremot täckt av rektangulärt skiffer. Långhuset har åt öster fem ventilgluggar i muren, precis ovanför sockeln, två åt norr och fyra åt väster. Samtliga är öppna och saknar galler.

Fönstrens ytterbågar är av gjutjärn med ett genomgående mönster av fyra cirklar på rad i höjdlängd. Glasen är ofärgade. Undantaget är korutbyggnadernas ytterbågar som är av brunmålat trä och indelade i tre stora rutor var.

Samtliga solbänkar är av kraftig och släthuggen granit, utom sidoportens och tornets runda fönster som är avtäckta med plåt.

Exteriöra förändringar

Furuby kyrkas exteriör har inte förändrats nämnvärt sedan byggnaden uppfördes i slutet av 1800-talet. Utåt sett är kyrkan mycket välbevarad och ett fint exempel på den historicerande blandstil, här främst nygotik, som var vanligt för tiden.

År 1900 installerades urverk bakom de redan befintliga urtavlor.

Kopparplåt lades på porthusets tak år 2000. Den skiffer som låg där tidigare användes vid omläggning av långhusets tak samma år. Samtidigt restaurerades hjulkorset på porthusets taknock.

Interiör

Vapenhuset är enkelt och stilrent med vitkalkade väggar och tak. En enkel putsad taklist delar av rummet på höjden och ovanför denna är taket format som ett flackt kryssvalv.

Golvet består av breda fernissade brädor. Dörrar, foder och socklar är målade i ljust brunt. De två fönstren saknar innerbågar. På båda sidor längst in i vapenhuset finns dubbelporlar som leder till de yttre läktartrapporna. I taket hänger en smideslykta med ofärgat glas.

I vapenhuset står två munkstolar och en dito soffa, som troligen är jämnåriga med kyrkan.

Vindfånget ligger ett trappsteg över vapenhusets golv. Dörrarna av trä har tre speglar var och är målade i en brun färg.

Kyrkorummet upplevs som mycket ljust och luftigt, men ganska kort. Det präglas både av den välbevarade inredningen och av de senare årens ljusa färgsättning.

Golvet i kyrkorummet består av breda fernissade brädor.

Nästan hela utrymmet under läktaren har byggts in, vilket skapar en mörk och trång entré till kyrkorummet. Här är väggarna vitmålade och tak och dörrar ljusst laserade. I taket sitter tre moderna glaslampor. Direkt till vänster går en trappa upp till läktaren. Efter den kommer en dörr som leder in till handikapptoalett, arbetsrum och pentry. Till höger finns en dörr in till sakristian med en enkel altarpuppställning. Här är trägolvet bevarat och en järnbeslagen kista står mot ena väggen. I taket hänger en liten mässingskrona och två moderna glaslampor.

Inbyggnadernas ytterväggar mot kyrkorummet når nästan ut i liv med läktarbarriären, och är klädda med bred och omålad stående träpanel. På den hänger två mässingslampetter för rörljus.

Långhuset har invändigt ett femdelat brutet tak bestående av mönsterlagd pärlspont i kassettering. Det ljusst gråblå taket delas av sex profilerade gördelbågar som är neddragna en bit på sidoväggarna.

Innerväggarna är slätputsade vita med den övre tredjedelen indelad av profileringar i fält som följer fönstrens valvform. Framtill avslutas kyrkorummet av korväggens triumfbåge, även den omgiven av fältindelningar.

Bänkinredningen är den ursprungliga och indelad i fyra kvarter, med tvärgång även åt öster. Bänkarna, som är relativt få för den stora kyrkan, är öppna och har sidogångar. De är målade ljusgrå med inslag av mörkgrönt på gavelstyckena. Även dynorna är mörkt gröna medan mittgången täcks av en mörkröd matta.

Bakom bänkarna finns ett öppet utrymme som väster om mittgången används till barnverksamhet. På den östra sidan står två snidade stolar i nyrenässansstil samt en ljusbärare i svart smidesjärn.

På sidoväggarna hänger fyra mässingslampetter för rörljus och över mittgången tre ljuskronor av silverfärgad metall. Över bänkkvarteren hänger sex moderna armaturer i rostfritt stål.

Den ljusbruna sidoporten med rundbågeformat överljus leder ut till västra entrén. Denna är rymlig och det är mycket högt till det tunnvalvda innertaket. Både väggar och tak är putsade i en ljusst gulgrön nyans och en enkel gesims under det runda fönstret skiljer dem åt. Golvet är belagt med obehandlade masonitskivor och ligger ett steg under kyrkorummets golv. En enkel träramp överbryggar nivåskillnaden. Här förvaras den före detta altarpuppsetsen, ett skulpterat kors i nygotiskt utförande. I taket hänger en enkel rund glaskupa.

Innerfönstren i kyrkorum och kor är mycket enkla. De består av vanligt planglas i fyra separata vitmålade träramar som skruvats fast i muren.

Bänkinredningen sträcker sig fram till det rymliga koret som ligger ett trappsteg över kyrkorummet. Golvet består av breda lackade brädor.

På den östra väggen hänger predikstolen, målad i olika gråa nyanser med inslag av rött och guld. Ljudtaket kröns av ett förgyllt kors. Mot denna vägg står också en mindre korbänk och vid den motsatta en något större, båda målade i grått, ljusgrått och beige. På var sida om triumfbågen finns en stor psalmmummertavla i grått, guld och svart.

I den västra delen av koret står dopfunten i sandsten och vid väggen ett ståndur.

Under triumfbågen står det fristående altaret som kan brukas från båda hållen, och över det hänger Eva Spångbergs krucifix. Altarringen är halvcirkelformad med rött tyg på karm och knäfall. Den är målad i grått, ljusgrått och guld.

Korabsiden ligger ytterligare ett trappsteg upp och har även den golv av lackade brädor. Väggarna är slätputsade vita och i taket formade till ett dekorativt ribbvalv med fem valvkappor. Dessa är bemålade med bibliska motiv i bleka blå, gula och röda nyanser. Bakom triumfbågen, mot absiden, sitter en äldre belysningsramp med plats för 45 glödlampor. Innerfönstren består av flerfärgat katedralglas i blyspröjs.

Orgelläktaren bärs upp av fyra pelare och vid ytterväggarna två halvpelare. Dessa är målade i ljusgrönt, grönt och rött med kraftiga sniderier och för tiden typisk snickarglädje. Läktarbarriären i nygotisk stil är helt rak och målad i ljusgrönt med röda fält. På dess överdel sitter ett extra räcke bestående av dubbla rör av kromat stål.

Läktaren är stor och rymlig tack vare att orgeln står i ett separat utrymme. Fast inredning saknas och golvet är klätt med en brun nålfiltsmatta. I den norra väggen finns ett stort valv med en något utskjutande läktarbarriär i nygotik, dekorerad med fyrpassmönster och målad i gråa nyanser och guld. På var sida om valvet finns ett mindre rundbågevalv, det västra med dörr till trappabsiden och det östra igenmurat. På väggen hänger två mässingslampetter med rörljus och över läktaren två moderna armaturer.

Orgeln står i ett separat utrymme med tredingstak av spåntad panel, innanför rundbågevalvet. Detta utrymme ligger inne i tornet. Fasaden är nygotisk med klassicerande drag, målad i beige och guld. Spelbordet är vänt ut mot läktaren och kyrkorummet. Golvet består på den övre läktaren av obehandlade brädor.

Den östra tornabsidens trappa leder ingenstans eftersom dörren uppe vid läktaren är igenmurad. Utrymme används nu som förråd. Den södra, med steg i obehandlat trä och vitputsade väggar, leder upp till läktaren där den delar sig. Den smalare delen leder vidare upp till en låg passage under orgelverket. Till höger är dörren till orgelläktaren och till vänster en delvis glasad dörr till torntrappan som befinner sig i det smala utrymme bakom orgeln. Det höga trapphuset belyses av tornets stora runda fönster.

Ovanför torntrappan leder en trälucka upp till den oinredda tornvinden, vilken har en mycket låg takhöjd. Mot söder finns här en omålad plåtdörr som leder till vinden ovanför kyrkorummets innertak. Ytterligare en trappa leder upp till de två klockorna som hänger i tornet.

På korabsidens sydöstra sida finns en gjuten trappa under plåtluckor som leder ner till källaren. Det före detta pannrummet sträcker sig under hela absiden, men upptas till stor del av den tidigare oljecisternen. I väggen mot kyrkorummet finns en järndörr med dubbla lås, liknande ett kassaskåp.

Interiöra förändringar

Interiören idag präglas dels av att en hel del av originalinredningen finns kvar, samtidigt som färgsättningen förändrats kraftigt.

De första restaureringarna påverkade inte interiörens utseende särskilt mycket. 1921 byttes delar av innertaket ut till följd av rötskador, men utfördes precis likadant som innan. Det gjordes också en elektrisk installation utan vederbörligt tillstånd från Kungliga byggnadsstyrelsen. Kyrkan ålades att ta bort belysningsrampen bakom triumfbågen, men 1928 beslöts att den fick vara kvar.

Korets valv hade från början dekormåleri med mönstrade bruna bårder längs ribborna och en stjärnbeströdd blå himmel däremellan. Två vinklade skärmväggar med utgångspunkt från altaret avgränsade sakristian som då låg i absiden, en halv trappa ned. Korgolvets framkant var trekantig och bänkarna var målade i ekimitation. Innertaket var ”gråbrunt med rödbruna fogar och kälningar” och övrig inredning målade i ”grått och gulbrunt med färginslag av rött och grönt av orolig verkan”.

Kyrkan inspekterades den 26 juni 1928 av Kungliga byggnadsstyrelsens arkitekt A. F. Wetterqvist, ”varvid befanns: att kyrkan var en s. k. 80-talskyrka, saknande större intresse både utan och innan. Kyrkan har ett brutet invändigt trätak, målat i ljusa ointressanta färgnyanser. Den är nu så medfaren av åren att en restaurering vore väl på sin plats”.

Vid 1937-38 års restaurering målades stjärnhimmel och bårder över. Väggarna målades ljusgula och taket i en grågul flamning, koret i en något mörkare gröngul färg. Predikstol och altarring målades i guldton och bänkar i ”kabemottum”, en rödbrun färg.

Under ledning av arkitekt Paul Boberg genomfördes även en rad åtgärder för att modernisera kyrkorummet. En värmeanläggning för lågtrycksånga sattes in och elektricitet installerades. Radiatorerna bilades in i fönsternischerna. Nya golv lades i vapenhus och kyrkorum och predikstolen sänktes. Altarskranket togs bort och sakristia inreddes istället i den västra ingången. I korfönstren sattes flerfärgat katedralglas in i blyspröjs och två bänkar placerades i koret.

1957 utförde David Ralson kortakets femdelade målning med motiv från Efesierbrevet 6.

1976 gjordes den mest genomgripande av kyrkans interiöra restaureringar. Då byggdes läktaren ut och så gjordes de inbyggnader under läktaren som rymmer bland annat toalett och sakristia. Flera bänkrader togs då bort längst bak i kyrkorummet, men även längst fram för att kunna utöka koret ytterligare. Bänkarna på läktaren togs bort och inredningen och innertak målades. ”De ljusa 1800-talsfärgerna har plockats fram, isblått, pärlgrått och vitt”, skrev Kronobergaren den 11 december 1976. Över bänkarna hängdes nya armaturer och Eva Spångbergs krucifix fick ersätta den tidigare altaruppsatsen. Innanfönster sattes in och pannan byttes mot elvärme.

Viktigare inventarier

Bland inventarierna finns en dopfont från 1100-talet, en madonnabild och en helig biskop från 1200-talet. Båda kyrkklockorna kommer från den tidigare kyrkan, den stora från 1300-talet och den lilla omgjuten 1863.

Kyrkogården

Kyrkogården ligger på den norra sidan av landsvägen, precis väster om kyrkan. Den stammar från tiden då en äldre kyrka stod där och dess ungefärliga plats markeras av ett större träkors. Gården omgärdas åt alla fyra håll av en kallmur av huggen natursten, med gräsvall mot själva kyrkogården. Marken är till största delen gräsbevuxen, med några grusgångar och enstaka grusgravar.

1955 invigdes det lilla bårhuset som står i det sydöstra hörnet av kyrkogården.

1967 restes ett stort träkors på platsen där Furuby gamla kyrka låg.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Vid 1800-talets slut lät man arkitekturen inspireras av olika historiska epoker, ofta flera samtidigt. Furuby kyrka, som tillkom under åren 1885-88, präglas i sitt utförande främst av den nygotiska stilen, inspirerad av de medeltida gotländska kyrkorna och deras spetsiga västtorn och dubbelbågiga tornöppningar.

Kyrkans exteriör har undgått större förändringar och det är egentligen bara taket på sidoportalen som ändrats. Det var tidigare klätt med skiffer, men detta användes för att lägga om långskeppets tak vid den yttre restaureringen år 2000. Portens tak kläddes då med kopparplåt istället, samma material som redan innan fanns på torn och lanternin. I övrigt ser kyrkan utvändigt ut som den gjorde vid invigningen för 118 år sedan.

Inuti byggnaden har det däremot skett en del förändringar under åren, även om det sammantagna intrycket blir att kyrkorummets interiör har kvar en del av sin stilmässiga karaktär. Färgsättningen har dock varierat mycket, men hur den såg ut från början finns inga helt säkra uppgifter om. Då kyrkan skulle restaureras 1937-38 beskrev arkitekt Paul Boberg innertaket som ”gråbrunt med rödbruna fogar och kälningar” och skrev att den övriga inredningen var målad i ”grått och gulbrunt med färginslag av rött och grönt av orolig verkan”. Det är möjligt att detta var den ursprungliga färgsättningen eftersom inga större restaureringar verkar ha gjorts invändigt innan dess. Boberg gav interiören andra färger och lät dessutom måla över stjärnhimlen som fanns på kortakets valvkappor.

Korets karaktär har förändrats kraftigt i och med David Ralsons målningar och sedan altarskranket togs bort.

Den gestaltning interiören har nu härrör från 1957 då målningarna i korabsiden tillkom och 1976 då resten av interiören målades i isblått, pärlgrått och vitt. Det var också vid den senare restaureringen som den stora inbyggnaden under läktaren gjordes. Denna har lämnats trären, vilket gör den både väl synlig och till ett dominerande inslag i interiören. Den övriga färgsättningen är visserligen ljus men harmonierar dåligt med den nygotiska och nationalromantiska stil som råder. Vid en framtida restaurering bör man återgå till något mörkare och framför allt varmare färger, och se till att det skapas ett spel mellan de dekorativa elementen i inredningens arkitektur. Exempelvis borde innertakets gördellister, paneler och dess listverk målas i separata nyanser för att verkligen framträda. I dagens enhetliga och kalla färg framstår taket som tämligen livlöst. Även innerväggarna borde ges en varmare ton för att bättre ansluta till den rådande stilen.

Korets dekorativa målning är artistiskt utförd men även den främmande för arkitekturen. Dess bleka motiv borde kunna ersättas av ett nonfigurativt måleri i framtiden. En återgång till den ursprungliga stjärnhimlen är i så fall fullt tänkbar.

Ett par enklare åtgärder som skulle förhöja kyrkorummet är att måla in läktarunderbyggnadens träpanel i en ljus täckande färg som gör den mindre iögonfallande, samt ett byte av armaturer över bänkkvarteren till något som bättre passar i ett kyrkorum.

Kyrkan hör till de mer välbevarade av de sena 1800-talskyrkorna, exteriört och interiört, trots läktarunderbyggnadens inskränkning av kyrkorummet och korets omgestaltning. Det är av stort värde att den nygotiska stilen bevaras och i interiören även accentueras i färgvalet.

Händelseregister

- 1860 - Tomt skänks till kyrkobygget av Hovjunkare Bergenstråhle
- 1871 - Ritningar av Emil Langlet presenteras
- 1885 - Omarbetade ritningar presenteras av arkitekt Holmgren
- 1888 - Invigning av biskop Johan Andersson
- Två kaminer från Örmo bruk placeras mot korväggen
 - Orgel av E A Zetterkvist, Örebro
- 1900 - Tornur installeras
- 1921 - Innertaket renoveras
- Torntaket läggs om
 - Torntaket stomme repareras
 - Kyrkan gör en olaglig elinstallation
- 1924 - Främsta bänkraden tas bort
- En extra dörr i altarskranket
- 1927 - Den medeltida dopfunten återförs liksom fattigkistan
- 1928 - Länsarkitekten godkänner belysningsrampen bakom triumfbågen i efterhand
- 1938 - Omfattande restaurering under ledning av arkitekt Paul Boberg, Växjö
- Fasaden putsas och kalkavfärgas
 - Nya hängrännor och stuprör
 - Innerväggarna putsas och målas i ljus marmorering
 - Korets stjärnhimmel målas över med gråbeige
 - Bänkarna målas rödbruna
 - Ny värmeanläggning för lågtrycksånga
 - Golv och trossbottnar lagas
 - Nytt golv i vapenhuset
 - Predikstolen sänks
 - Sakristia inreds i västra entrén
 - Blyinfattat katedralglas i korfönstret
 - Elinstallation
- 1955 - Bårhus av arkitekterna Bengt Serve och Gösta Andersson invigs
- 1957 - Målning i kortaket utförs av konstnär David Ralson
- 1967 - Träkors markerar den gamla kyrkans läge på kyrkogården
- 1976 - Restaurering under ledning av arkitekt Ingeborg Waern-Bugge
- Antalet sittplatser minskas till cirka 220
 - Bänkar på läktaren tas bort
 - Läktaren byggs ut
 - Östra läktartrappans övre port muras igen
 - Sakristia, toalett m m byggs under läktaren
 - Nya lampor över bänkarna
 - Koret utökas
 - Inredningen målas i isblått, pärlgrått och vitt
 - Krucifix av Eva Spångberg ersätter altarpopsatsen
 - Elvärme installeras
 - Innerfönster sätts in
 - Nickelkronorna avelektrifieras
- 2000 - Porthustaket kläs med kopparplåt

- Långhusets tak läggs om, delvis med porthusets skiffer
- Hjulkorset på sidoentrén restaureras

Källförteckning

Följande arkiv och litteratur har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Furuby kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Växjö kommun, Byggärenden, Furuby kyrka

Vassi Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län*, 1998

En bok om Furuby kyrka, 1988.